

legis voluntarie facit, obnoxius evadit pœnis edictis. « Neque
« in contrarium video rationem alicujus momenti, » ait Suarez.
(Loco citato, n° 11.) Exceptiones huic regulæ generali videbi-
mus infra ubi de censuris (n° 766).

ARTICULUS II. — DE CENSURIS.

760. — A notionibus generalioribus de pœnis canonicis ad
species præcipuas devenimus. Non immorabimur in inquisitione
pœnarum quas confessarii injungere debent ut sui ministerii
vices tuto obeant; de his sufficienter agitur in tractatu theolo-
gico *de Sacramento Pœnitentiæ*. — Cum *Canones pœnitenti-
ales*, qui ad calcem decreti Gratiani reperiuntur et cæteri
quos legere est apud nonnullos scriptores, non fuerint aucto-
ritate Ecclesiæ universalis sanciti, aut saltem hactenus non
subsistant, sufficit nobis memorasse decretum quo synodus
Tridentina confessarios admonet, ut, quantum spiritus et pru-
dentia suggererit, pro qualitate criminum et pœnitentium
facultate, salutare et convenientes satisfactiones injungant;
habeantque præ oculis satisfactionem quam imponunt non
esse tantum ad novæ vitæ custodiam, sed etiam ad præterito-
rum peccatorum vindictam et castigationem. (Sess. XIV,
cap. VIII, *de Pœnitentiâ*.)

Agemus primo de censuris quæ medium quemdam locum
tenent inter pœnitentias et pœnas acerbiores¹.

§ 1. — De censuris in genere.

*761. — 1° *Quid et quotuplex sit censura?*

I. Censura est pœna medicinalis, qua homini baptizato delin-

¹ Suarez, *de Censuris*. — Bonacina, *de Censuris aliisque pœnis
ecclesiasticis*. — Pirhing, Schmalzgrueber, Reiffenstuel, in commentariis
tituli XXXIX, lib. V Decretalium. — Collet, *Tractatus de Censuris*. —
Eveillon, *Traité de l'excommunication*.

quenti et contumaci aufertur ab Ecclesia usus quorundam
honorum spiritualium, donec a contumacia recesserit.

Dicitur 1° *Pœna medicinalis*, quia finis proximus et ultimus
censurarum est præsertim emendatio peccatorum, ut *resipiscant
a laqueis diaboli*, ut dicitur in sanctis Scripturis. Concilium
Lugdunense, cap. *Cum medicinalis*, 1, DE SENTENTIA EXCOMMU-
NICATIONIS, in VI°, ubi de excommunicatione, quæ est gravior
omnium censura, superiores admonet ut « Cum medicinalis
« sit excommunicatio, non mortalis, disciplinans, non eradi-
« cans, dum tamen is in quem lata fuerit non contemnat, caute
« provideat judex ecclesiasticus, ut in ea ferenda ostendat se
« prosequi quod corrigentis fuerit et medentis. »

2° Qua *homini baptizato, delinquenti, et contumaci...*
Pœna ecclesiastica non in alium quam in hominem baptizatum
cadere potest: baptismus autem sufficit, adeo ut nihil ex parte
juris obstet quominus Ecclesia, si opportunum judicaverit, hæ-
reticum, schismaticum, vel etiam apostatam feriat gladio spiri-
tuali quem a Christo Domino recepit. — Præterea necesse est
ut reus revera deliquerit. Pœnam non patitur in foro conscien-
tiæ qui innocens a crimine est, tametsi judex ecclesiasticus,
ex falsa delicti præsumptione, sententiam in eum protulerit.

Quod vero ad contumaciam attinet, animadvertemus contu-
maces merito reputari, non solum qui formaliter contemnunt
auctoritatem Ecclesiæ, sed etiam qui, cum sufficienter noverint
legem aliquid vetantem et censuram qua sancita fuit, eam nihilo-
minus culpabiliter violant.

3° *Aufertur usus quorundam bonorum spiritualium...*
Censura non tollit facultatem, ut dicam, radicalem bona spiri-
tualia percipiendi, vel officium exercendi, sed tantum privat
usu eorundem bonorum, in quo differt a privatione officii, a
depositione et degradatione quæ in perpetuum privant vel re
ipsa, vel exercitio functionum. Insuper, censura non privat usu
omnium bonorum spiritualium, sed solummodo *quorundam*,
quorum scilicet dispensatio Ecclesiæ concredita est.

4° *Donec a contumacia recesserit.* Cum Ecclesia præsertim intendat, censuras indicendo, peccatores ad meliorem frugem reducere, illos censuris relevat quando exhibent signa sufficientia emendationis.

Censura fertur ordinarie in individuos, ut supponit definitio; potest tamen ferri etiam in corpus morale, scilicet in communitatem, quemadmodum infra explicabitur (n° 785).

Ex data definitione, censuræ distinguuntur 1° ab interdictione sacrarum functionum ministerii ecclesiastici quam superior pronuntiat ut periculo scandali occurrat; 2° ab interdicto pœnali quod fertur ad tempus præsignatum in vindictam delicti; 3° denique a mera revocatione facultatum quas, pro suo arbitrio valituras, concesserat.

II. Censura triplex distinguitur: Excommunicatio, suspensio et interdictum. Innocentius III dixit in cap. 20, DE VERBORUM SIGNIFICATIONE: « Quærenti quid per censuram ecclesiasticam « debeat intelligi, cum ejusmodi clausulam in nostris litteris « apponimus; respondemus quod per eam non solum interdicti, « sed suspensionis et excommunicationis sententia valet intelligi. » Nulla sunt bona communia Ecclesiæ dispensationi concedita præter ea quibus christiani privari possunt excommunicatione, suspensione, aut interdicto, ut dicitur infra; nulla est aliunde privatio medicinalis eorundem bonorum quæ in alteram ex tribus censurarum speciebus non recidat.

Supervacaneum est inquirere an Ecclesia valeat instituere censuras, cum nulla suppetat ratio dubitandi de illius potestate. Objici posset peccatorem censuris privari mediis salutaribus quibus juvaretur ad respiscendum; sed observare oportet bona spiritualia quibus censuræ privant non ea esse in quibus consistit vita spiritualis, aut a quibus necessario pendet. Etsi usus honorum communium, assistentia nimirum divinis officiis, sacramentorum receptio, suffragiorum applicatio, valde conferant ad bonum spirituale animæ, aliquando nihilominus magis adhuc prodest eorundem bonorum

privatio pœnalis, ad excitandum in peccatore timorem judicii divini, atque sensum pœnitentiæ.

Potestas instituendi censuras, id est statuendi modum privationis bonorum communium Ecclesiæ, soli Ecclesiæ universali et S. Pontifici, competit; nam sola Ecclesia universalis potest de suis bonis disponere, et pœnis tribuere effectum qui ubique per orbem christianum protendatur. Censuris autem auctoritate S. Pontificis constitutis, Prælati inferiores jus habent illas ferendi in casibus ab ipsis determinatis; ad hos scilicet casus applicandi privationes bonorum spiritualium, suffragiorum communium, etc.

*762. — II° *Quæ conditiones requirantur ad censuram incurramdam?*

Conditiones requisitæ sunt: 1° ex parte superioris censuram ferentis, auctoritas competens; 2° ex parte juris, monitiones et citationes, cum certis solemnitatibus; 3° ex parte rei, aliqua cognitio censuræ, adeo ut sit vere contumax.

I. *Auctoritas competens.* S. Pontifex, concilium generale, concilia particularia, Episcopi, et Prælati, seu sæculares seu regulares, qui habent jurisdictionem quasi episcopalem, possunt ferre censuras. De jurisdictione conciliorum provincialium alibi diximus (n° 226). De auctoritate Episcoporum quoad suos diocesanos nullum est dubium. Quamvis enim illorum auctoritas coaretetur intra fines diœcesis, valent nihilominus, ex disciplina generali Ecclesiæ, ferre censuras quæ suum effectum sortiantur ubique terrarum, et servari debeant in omnibus Ecclesiis, ad quas diœcesanus his vinculis innodatus perrexerit. Hæc vero auctoritas eo ipso quod obnoxia sit auctoritati eminentiori, juxta ordinem sacræ hierarchiæ, potest impediri in variis casibus; puta si Episcopi sint a Suo officio suspensi, vel intercesserit appellatio legitima effectum suspensivum et devolutivum habens, vel demum S. Pontifex causam ad suum tribunal evocaverit, ut dictum est in sectione DE JUDICIIS.

Quæ sit auctoritas vicariorum generalium quoad censuras,

item quid in ea materia valeant Abbates et alii Prælati regulares, repetendum est ex dictis in I^a et II^a parte *Prælectionum* (n^{is} 191, 193, 492).

* 765. — II. *Conditiones ex parte juris requisitæ*, aliæ antecedunt, aliæ comitantur, aliæ subsequuntur prolationem censuræ.

Monitio et citatio præcedere debent.

Monitio est declaratio et intimatio qua superior declarat eos qui legi aut sententiæ non paruerint, incursum fore in censuram. *Monitio* dicitur *solemnis* quando in ipsamet lege continetur; dicitur *canonica* quando fit per sententiam personalem superioris, qui in hunc finem utitur communis ministerio apparitoris. Tres dantur regulariter monitiones canonicæ; si unam solummodo fieri magis expedire judicaverit superior, ut negotium celerius terminetur, admonere debet reum, declarando hanc monitionem futuram esse *peremptoriam*. Quid sit *citatio* et quomodo fiat, supra dictum est (n° 666).

Discrimen inter monitionem et citationem, in eo reponitur quod monitio detur ut subditus caveat a re vetita, aut si mandatum transgressus sit, ab inobedientia respiscat, ne pœnis plectatur, dum citatio supponit, sin delictum patratum, saltem famam aut suspicionem de delicto, et reus vocatur ut iudici respondeat, ac se defendendi locum habeat, si sit innocens a violatione legis, alioquin pœnas condignas expendet.

Canones præscripserunt ut præmittantur *monitio* et *citatio*, antequam reus censuris plectatur. Alexander III edita constitutione in concilio Lateranensi, an. 1198 (cap. *Reprehensibilis*, 26, DE APPELLATIONIBUS), hæc edixit: « Statuimus, ut nec « Prælati, nisi canonica monitione præmissa, suspensionis vel « excommunicationis sententiam proferant in subjectos, nisi « forte talis sit culpa quæ ipso suo genere suspensionis vel ex- « communicationis pœnam inducat. » Item Innocentius III in alio concilio Lateranensi, an. 1216 (cap. 48, DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS): « Sacro approbante concilio prohibemus,

« ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi com-
« petente admonitione præmissa, et personis præsentibus ido-
« neis, per quas, si necesse fuerit, probari possit monitio,
« promulgare præsumat. Quod si contra præsumpserit, etiamsi
« justa fuerit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ
« per mensem unum sibi noverit interdictum. » Tandem Gregorius X, in Concilio Lugdunensi, an. 1275 (cap. *Constitutionem*, 9, DE SENTENTIA EXCOMM., in VI°): « Statuimus quoque ut
« inter monitiones, quas, ut canonicè promulgetur excommuni-
« cationis sententia, statuunt jura præmitti, iudices, sive mo-
« nitionibus tribus utantur, sive una pro omnibus, observent
« aliquorum dierum competentia intervalla; nisi facti neces-
« sitas aliter ea suaserit moderanda. »

Concludimus ex canonibus allegatis 1° non requiri monitionem *canonicam*, si lex ipsa admonuerit delinquentes obnoxios fore censuræ, quod sequitur ex cap. *Reprehensibilis*; 2° requiri omnino monitionem, si non inveniatur in lege; 3° tres monitiones præmittendas esse, aut saltem unam peremptoriam quæ tribus æquiparetur.

Multi opinantur monitiones non requiri ad validitatem, quia id non exprimitur in jure; sed animadvertere oportet eam esse rationem censuræ ut, præter reatum delicti, supponat contumaciam; atqui, nisi præcesserit monitio, reus non est contumax, aut saltem utrum talis sit ignorat superior; ergo non solum contra regulas juris, sed et contra naturam ac finem proprium censurarum agit iudex, si censuram ferre præsumat nulla præmissa monitione.

Diximus, ex cap. *Constitutionem*, præmittendas esse tres monitiones. Non decet unam solummodo præmitti, etsi peremptoriam, nisi aliqua ratio necessitatis postulaverit; siquidem mens Ecclesiæ est ut non præcipitur censura; sed serius infligatur, ubi alia media non suppetunt. « Ex defectu tamen « trinæ monitionis, modo monitio adsit, censura non redditur
« nulla, ait Schmalzgrueber, sed injusta, prout colligitur ex

« cap. *Romana*, 5, eod. tit. in vi^o, ubi cavetur ne iudex
« ferat sententiam absque competenti præmissa monitione et,
« si contra præsumpserint, *injustas noverint illas esse* : ubi
« glossa ponderat dictionem *injustas*, et advertit non dixisse
« *nullas*. »

Canones allegati non statuunt de interdicto : sed communis
est doctrina legem generalem fundatam esse in ipsa natura
censuræ quæ non fertur primario in vindictam, sed ad emen-
dationem rei per comminationem privationis bonorum spiri-
tualium ; unde ipsummet interdictum, non secus ac censuram
et excommunicationem præcedere debet canonica monitio, nisi
sit mera pœna, ut infra videbitur. Confirmatur ex cap. *Statu-*
tum, 13, DE SENTENTIA EXCOMM., in vi^o.

Jus canonicum insuper præscribit ut iudex non procedat ad
sententiam, nisi prius reum citaverit, ut locus detur defen-
sioni (n° 666).

764. — Censuræ debent consignari in scriptis authenticis
quæ expressis verbis, absque ulla ambiguitate, declarent spe-
ciem censuræ. « Quisquis excommunicat, excommunicationem
« scriptis proferat, et causam expresse conscribat propter quam
« excommunicatio proferatur. Exemplum vero hujus scripturæ
« excommunicato teneatur tradere intra mensem, si fuerit re-
« quisitus. Super qua requisitione fieri volumus publicum in-
« strumentum, vel litteras testimoniales confici sigillo authen-
« tico consignatas. Si quis autem iudicum hujus Constitutionis
« fuerit temerarius violator, noverit se, per unum mensem, ab
« ingressu Ecclesiæ et divinis officiis suspensum... Et hæc
« eadem in sententia suspensionis et interdicti volumus ob-
« servari. » (*Cum medicinalis*, 1, DE SENTENT. EXCOMM.,
in vi^o.)

Nihil refert quibus verbis utatur iudex, modo suam inten-
tionem determinate explicet, qualem scilicet censuram ferat.
Potuit quidem comminando censuras, non exprimere quas de
facto illaturus esset, verum necesse omnino est ut eam specie

designet quando fert sententiam, alioquin reus ignoraret qua-
tenus ligatus sit.

Canonistæ communius dicunt validam fore, tametsi illicitam,
censuram prolatam sine scripto, quod deducunt ex cap.
Cum medicinalis, in quo dicitur superiorem ad quem recur-
ritur debere hujusmodi censuram relaxare ; « relaxare enim
« advertit Suarez, est solvere quod ligatum erat ; supponit
« ergo illam sententiam vere ligasse. » Objecto deinde canone
Etsi, DE SENTENTIA ET RE JUDICATA, 3, in vi^o, respondet gene-
rale esse in aliis sententiis definitivis, ut sententia lata ore tenus
nulla sit, « hic vero excipi eas quibus censuræ proferuntur ;
« forte ut censuræ magis timeantur. » (Disp. III, sect. XIII, n^{is} 8
et 9.)

* 765. — Denuntiatio subsequitur prolationem censuræ.

Denuntiatio est publicatio censuræ, facta jussu ac nomine
superioris, ut deveniat ad notitiam communitatis¹.

Ideo censura denuntiatur communitati ut reus salubri con-
fusionem ac pudorem ad resipiscentiam veniat et cæteri fideles ab
illius consortio abstineant in iis quæ per censuram interdicta ipsi
fuerunt : unde dicitur in cap. *Curæ sit*, 20, caus. XI, quæst. III :
« Curæ sit omnibus Episcopis excommunicatorum nomina tam
« Episcopis vicinis quam suis parochianis pariter indicare,
« eaque in celebri loco posita præ foribus Ecclesiæ cunctis con-
« venientibus inculcare ; quatenus in utraque diligentia, et ex-
« communicatis ubique ecclesiasticus aditus excludatur, et
« excusationis causa omnibus auferatur. » Dicemus infra illos
solummodo generatim esse vitandos, ob latam excommunicationem,
qui fuerint nominatim denuntiati. Insuper notare est quoad
valorem actuum jurisdictionis, sæpius adesse titulum coloratum
cum errore communi, quamdiu censura, qua titularis alicujus
officii innodatur, non fuit denuntiata.

Ut denuntiatio effectum suum canonicum, quoad vitandum

¹ Cf. Suarez, disp. III, sect. XIV et XV ; — Eveillon, *Traité de l'excommunication*, chap. XXX.

consortium cum excommunicato, operetur, necesse est 1° ut fiat nomine atque auctoritate superioris; est quippe actus jurisdictionis in foro externo. Superiorem dicimus illum qui sententiam condemnatoriam vel declaratoriam tulit. Si censura fuerit jure ipso lata, ejus erit sententiam ferre et denunciare, in cujus territorio delictum patratum fuit, aut qui habet jus in delinquentem, ratione domicilii. « Utcumque crimen sit notorium, semper ad denunciandum reum est necessaria jurisdictionis, vel potestas ad exsequendam pœnam, ait Suarez; et ideo nunquam existimo fieri posse a quocumque, sed cum debito ordine superius explicato, alioquin magna esset confusio et occasio scandali. » (*De Censuris*, disp. III, sect. XIV, n° 8.) Necesse est 2° ut denuntiationem præcesserit sententia declaratoria; denuntiatio enim habetur tanquam executio pœnæ, imo extensio quædam pœnæ ad effectus externos: porro executio pœnæ supponit sententiam qua pœna fuit re ipsa inflictæ. (Cap. *Pervenit*, 13, et *Pastoralis*, 53, DE APPELLATIONIBUS.)

Quamvis plures sint canones quibus admonentur Prælati ut denuntient censuras, nulla lex denuntiationem modo absoluto, formamve in illa servandam, indixit. Id dimittendum est prudentiæ superioris, qui aliquando utile existimabit denuntiationem facere ob majus bonum fidelium et ipsius delinquentis; aliquando autem magis opportunum ab ea abstinere, ut graviora mala præcaveantur. Ipsius etiam est modum denuntiationis præscribere; quæ enim in cap. *Curæ sit* supra allato indicantur, non sunt jure communi præscripta.

Parochus, aliusve subditus jurisdictioni Prælati, cui demandatur denuntiatio, tenetur generatim onus obire, quia ipse iudex non est. In cap. *Pastoralis*, 28, DE OFFICIO JUD. DELEGATI, dicitur: « Attendentes itaque quod non cognitio sed executio tantum demandatur eidem (Ordinario), respondemus quod cum Ordinarius teneatur obsequi delegato (S. Sedis), etsi sciat sententiam illam injustam, exsequi nihilominus tenetur

« eandem, nisi apud eum efficere possit ut ab hoc onere ipsum absolvat. » Hæc de præsumpta injustitia censuræ intelligendum arbitramur; si enim parochus certo sciret formas juris non fuisse servatas, et invalidam esse sententiam, non teneatur, nec etiam posset censuram denunciare, ne particeps fieret injustitiæ. Si valida censeatur sententia, sed timeatur grave incommodum ex denuntiatione oriturum, res erit deferenda ad superiorem, cujus decisioni obtemperabit parochus.

* 766. — III. *Conditiones ex parte delicti* sunt ut delictum fuerit externum, grave, et in sua specie consummatum (n° 758). In eo consentiunt omnes canonistæ; sed inquirunt an præterea requiratur ut peccatum patratum fuerit spontaneæ, an *metus et ignorantia* obstent quominus transgressor legis incurrat censuras.

1° *Metus gravis* excusat a censura, quando res vetita est jure tantummodo ecclesiastico; quia leges humanæ non obligant regulariter sub tanto incommodo. Excipias casum quo Ecclesia rem de se graviter periculosam, v. g., dispensationem sacramentorum morbo pestifero infectis præscripserit.

An metus gravis excuset etiam quando res vetita est jure naturali, v. g., perjurium, non ita constat. Si metus non eo usque hominem perturbet, ut auferat liberum arbitrium et consequenter peccatum quando lex naturalis violatur, Ecclesia posset procul dubio rem prohibere sub pœna censuræ. Nonnullis visum est Ecclesiam merito præsumi id reipsa voluisse; tum quia plura lege naturali vetita prohibuit sub pœna censuræ, modo absoluto, nulla adhibita restrictione; tum quia statuendo censuras, voluit homines efficacius retrahere ab his quæ sunt jure naturali prohibita. (Collet, *de Censuris*, part. I, cap. IV.) Alii plures contrariam sententiam propugnant, quia mens Ecclesiæ est illos solummodo censuris afficere qui animo contumaci leges canonicas transgrediuntur: at vero qui ex metu gravi violat legem naturalem, censura ecclesiastica sancitam, non censetur contumax. « Si modus transgrediendi præceptum

« talis sit, ait Suarez, ut ad peccandum sufficiat, non vero ad contumaciam, poterit a censura excusare, licet non excuset a culpa etiam gravi. » (Disput. iv, sect. iii, n° 14. S. Alph. de Liguori, lib. VII, n° 46.) Huic opinioni tuta conscientia quisque stare potest, excepto tamen casu in quo ageretur de bono communi religionis, de vitando actu qui censeretur abjuratio fidei, vel si quid contra jus exigatur in contemptum auctoritatis ecclesiasticæ; hos et similes casus excipiendos duxerunt omnes canonistæ.

2° *Ignorantia* eximit a censuris, vel non, prout est invincibilis, graviter culpabilis, aut affectata; quod nunc explicandum.

Duo sunt textus juris sedulo notandi. Bonifacius VIII ita statuit in cap. 2 DE CONSTITUTIONIBUS, in vº: « *Ut animarum* » periculis obvietur, sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis, ligari nolumus ignorantes; dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit aut supina. » Gregorius X in cap. 2 DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM, in vi: « *Eos qui* clerici cos parochiæ alienæ, absque superioris ordinandorum licentia, scienter, seu affectata ignorantia, vel quocumque alio figmento quæsito, præsumperint ordinare, per annum a collatione ordinum decernimus esse suspensos. »

Ex illis textibus sequitur 1° *ignorantiam invincibilem*, aut venialiter culpabilem, sive legis canonicæ aliquid vetantis, sive censuræ qua lex fuerit sancita, eximere a censura. Textum *Ut animarum*, cum sit omnino generalis, interpretari licet de illo qui ignoravit censuram, tametsi legem noverit; siquidem fas est leges pœnales juxta sensum strictiorem intelligere. Ratio insuper eidem interpretationi favet; communiter enim dicitur neminem censuris innotari nisi contumacem in Ecclesiam quæ aliquid jubet, aut vetat, sub comminatione censuræ: porro argui non potest contumaciæ qui censuram ab Ecclesia statutam penitus ignorat.

Sequitur 2° *ignorantiam graviter culpabilem*, quæ in capite

juris mox allato dicitur *crassa* aut *supina*, non eximere a censura, nisi lex supponat cognitionem censuræ. Quidam canonistæ distinctione usi sunt inter ignorantiam graviter culpabilem quæ tamen non sit crassa aut supina, et aliam ignorantiam gravius culpabilem, quæ nimirum involvit negligentiam summam. Hujusmodi distinctionem non admittit doctrina communissime recepta apud canonistas, et merito quidem; nam 1° in jure canonico non reperitur ignorantia graviter culpabilis, quæ non comprehendatur sub denominatione crassæ aut supinæ, nisi sit ignorantia affectata de qua mox; 2° moraliter impossibile est discernere in praxi negligentiam gravem a summa.

Sequitur 3° ignorantiam etiam graviter culpabilem eximere a censura quando lex canonica requirit ut reus statutum violaverit *scienter, temeraria præsumptione*, etc. Hæc et similia verba significant contumaciam graviorem; qui enim legem violat ex ignorantia vel ex inadvertentia vincibili, sive legem ex pura negligentia et desidia ignoraverit, sive ad illam non attenderit ex nimia sollicitudine et affectione ad res alias quæ impediunt quominus curam debitam impenderet in suo officio implendo, dici non potest legem transgredi *scienter, consulto, ex temeraria præsumptione*...

Quid vero si ignorantia fuerit *affectata*? Ignorantiam affectatam dicunt, quando quis, orta suspitione de existentia legis, non vult dubium discutere, neque interrogare, ne, si legem cognosceret, teneretur observare. Porro talem ignorantiam æquiparari scientiæ, et includere dolum formalem, communius docent canonistæ; quia in morali hominum æstimatione scienter violat legem qui habuit cogitationem aliquam et suspitionem legis, quam discutere noluit ne veritatem apertius detegeret. Temere agit qui ita operatur, cum periculo legem transgrediendi. Non est proinde ratio cur existimemus Ecclesiam intendisse illum a censuris eximere. — Non desunt tamen theologi qui aliter opinantur: juxta illos verba legis *scienter, consulto, ex temeraria præsumptione*, designant cognitionem legis quæ non habetur

in ignorantia affectata; etc... : textum juris *Eos qui*, ita interpretantur, ut hæc duo *qui scienter*, seu *affectata ignorantia*, sumantur disjunctive. « Hanc secundam sententiam non audeo dicere improbabilem, ait S. Alph. de Liguori; sed « primæ magis adhæreo, saltem ut communiore. » (Lib. VII, n° 48.)

767. — III° *Utrum qui censura innodatus est, possit alias censuras incurrere?*

I. Nullum dubium est quin eadem persona possit simul aut successive pluribus censuris diversæ speciei ligari, v. g., interdicto, suspensione, et excommunicatione. Sed quæri potest 1° utrum aliquis possit pluribus censuris ejusdem speciei ligari ob diversas causas; 2° utrum censuræ multiplicentur ob multiplicatam transgressionem ejusdem legis¹.

Certum est plures censuras ejusdem speciei ferri posse in eandem personam propter causas diversas, adeo ut qui, v. g., excommunicatur ob violationem unius legis, alia excommunicatione possit mulctari ob alterius legis transgressionem. Jurisdictio superioris exhausta non est primo actu, sed integra remansit. Causa occurrere potest quæ novam censuram exposcat; nihil præterea ex parte subjecti repugnat in multiplicatione censurarum. Nec dicatur hominem jam privatum omnibus bonis quibus ab Ecclesia privari potest, non posse iterum iisdem privari; nam censura non se habet ut mera privatio, sed veluti causa positiva et vinculum inducens hanc privationem: porro nihil obstat plures causas et vincula adjici ad eandem privationem inducendam, sicut homo potest pluribus præceptis obligari ad abstinendum ab eodem actu. Item est de pluribus peccatis mortalibus; licet enim primum peccatum privet omnino gratia sanctificante, nihilominus secundum privat etiam eadem gratia, quantum fieri potest, et propriam maculam inducit, vel ita priorem auget ut duabus æquivalet. Confirmatur

¹ Cf. Suarez, disput. v, sect. 2 et 3.

ex pluribus textibus juris, præsertim *Cum pro causa*, 27, et *Officii*, 42, DE SENT. EXCOMMUNICATIONIS, in quibus agitur de homine pluribus simul excommunicationibus ligato ob plures excessus, vel a pluribus Prælatibus censura mulctato ob varias causas.

Idem dicendum est de multiplicatione censurarum ob multiplicatas transgressiones ejusdem legis: v. g., si quis bis aut ter clericum graviter percusserit, cum morali interruptione. « Generalis et recepta doctrina est, ait Suarez, quoties novum peccatum contra hujusmodi legem committitur, novam censuram incurrit. » (Loco citato, sect. III, n° 1.) Ratio deducitur ex dictis: lex efficaciam habet contra singulas prævaricationes, et multiplicatio censurarum ejusdem speciei in eodem subjecto non repugnat; ergo quoties lex temere violatur, toties nova censura incurritur.

II. Theologi et canonistæ inde concludunt multiplicationem censurarum dijudicandam esse ex regulis theologiæ moralis circa distinctionem numericam et specificam peccatorum; si enim unum sit peccatum moraliter et formaliter, unica erit censura; si vero peccata sint moraliter et formaliter distincta, plures erunt censuræ. « Si quis, ait S. Alph. de Liguori, reitetat idem crimen moraliter distinctum a primo cui imposita est censura, toties censuram incurrit; secus, si moraliter actus non interrumpitur. » (Lib. VII, n° 28.) Si idem delictum a jure et ab homine, aut a duobus simul superioribus, v. g., a S. Pontifice et ab Episcopo, vetitum sit sub censura, dubitatur an plures sint censuræ; illud pendet a voluntate superiorum. Sæpius eadem erit, quia superior intendit solummodo innovare et in memoriam revocare prohibitionem jam factam; diversæ autem censuræ erunt, si superior alter voluerit novam pœnam inducere, quamobrem ab utroque superiore absolutio in tali casu postulanda esset. (Suarez, Disp. v, sect. II, n° 13; Collet, de Censuris, part. I, cap. III, quæst. 5. S. Liguori, n° 28.)

768. — IV° *Utrum et quatenus servari debeat censura in*